

Den farverige gårdhave er tænkt som et frodigt åndehul med plads til børneleg, spisebord samt hyggelokke til afslapning. Billedet er en 3D-visualisering, dvs. en computerskabt illustration, der viser, hvordan området vil tage sig ud, hvis planen realiseres.

FRODIG *gårdhave-oase* MIDT I BYEN TIL FAMILIEN LEICK

Signe og Kasper Leick arbejder inden for filmbranchen og har begge travlt til hverdag. I 2005 købte de et gammelt industribaghus fra 1900 i hjertet af københavnske Valby med tilhørende gårdhave på ca. 100 m². Om gårdhaven skrev de til HAVEN: »Det er et meget svært rum at indrette. Vi er derfor trods mange overvejelser ikke kommet i gang med at transformere det fra en gammel industrigård til en have for hele familien. Vi kan simpelthen ikke knække nøden – og håber derfor, I kan hjælpe os.« Nu har familien vundet et forslag til hvordan.

KASPER OG SIGNES GÅRDHAVE ligger dejligt skjult på bagsiden af et smukt industribaghus. Huset står lidt tilbage trukket fra vejen og virker dermed som en støjbarriere. Når man inviteres ind i gårdhaven, er det som at bevæge sig ind i en rolig og fredfyldt "lomme" midt i storbyens pulserende liv. Her hører man kun børnenes leg i nabogården og fuglenes kvinden.

Gårdhaven bærer tydeligt præg af at have været en baggård til et værksted. Størstedelen af gårdens gulv er dækket med forskellige betonrester, og man kan stadig se, hvor de gamle toiletter og skure engang stod.

HAVEDRØMMEN: ET ÅNDEHUL FOR BØRN OG VOKSNE

Familien Leick beskriver selv deres fremtidige have som »en levende gårdhave, der kan rumme plads til børneleg, evt. med sandkasse, gyngestol m.m. Plads til at slikke sol og hygge samt god plads til en masse krydderurter. Måske et minidrivhus eller i hvert fald en mistbænk, som vi har nu med basilikum hele som-

meren. Vi har ikke super meget tid til havearbejde, men på den anden side skal det føles grønt og frodigt at være der.«

For Signe og Kasper er det vigtigt, at gårdhaven er et åndehul, hvor de kan finde ro i hverdagen. Deres drøm er en frodig og farverig oase for både voksne og børn, hvor man kan lave en masse aktiviteter eller bare slappe af. Gårdhaven må gerne have stramme linjer, men der skal også være plads til en vis grad af naturlighed og kaos.

Signe og Kasper ser også gerne, at haven kan være med til at give deres søn, Villads, på tre år en fornemmelse af naturen, så han kan opleve glæden ved at så og høste sine egne krydderurter, plukke bær eller følge med i insekternes og fuglenes liv.

TÆNK "RUM I RUM", OG FÅ EN MERE INTIM HAVE

Mange har svært ved at få små haver som gårdhaven i Valby indrettet på en god måde. Men det kan faktisk være en fordel, at de ikke er større. Mindre haver rummer nemlig ofte en mulighed for at blive mere intime og personlige.

En af de helt store udfordringer i denne lille gårdhave er grundarealets akavede form samt lys- og skyggeforholdene. Gården er forholdsvis lang, smal og kileformet. Den måler ca. 7,5 m på det bredeste sted og ca. 5,5 m på det smalleste. Dertil kommer, at rummet har en meget lys ende mod nord med masser af sol og en mørk ende mod syd med meget skygge.

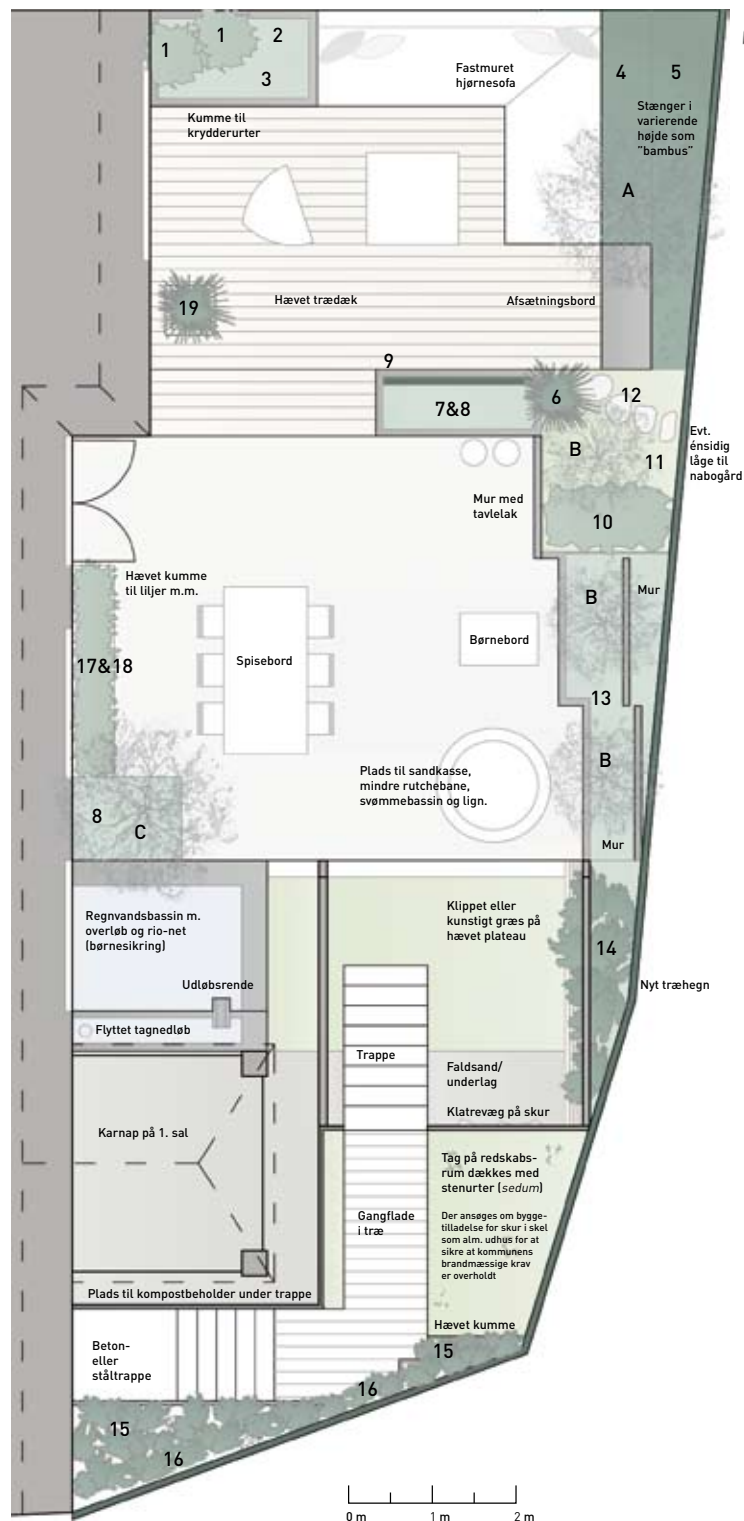
For at skabe mere harmoni går mit forslag til haveplanen ud på at underindele gården i tre mindre enheder efter princippet →

DE VANDT EN HAVEPLAN (4)

Familien Leick i det københavnske kvarter Valby har vundet en haveplan. De er blandt vinderne af en konkurrence, som blev udskrevet af HAVEN i januar-nummeret sidste år med en artikel af landskabsarkitekt MAA, MDL Britta Vestergaard, tegnestuen Arcvision. Her slog hun til lyd for mere fokus på haverum med funktion og mindre på en masse krævende planter. Essensen af artiklen, "Havens tid og rum", var:

- Travle mennesker har ikke tid til at tilpasse sig en traditionel have. Det er derimod haven, der må tilpasses til dem.
- Skab naturlig sammenhæng mellem husets og havens rum.
- Gør haven til rum, der bruges på lige fod med de andre rum i boligen: plads til at arbejde, lave lektier, grille, spise, lege, sove osv.
- Skab arkitektonisk smukke rum og væresteder i haven ikke bare med planter, men også ved hjælp af byggede elementer: vægge, mure, hegn, overdækkede sidde- og gangarealer, bassiner, belægninger, trædæk osv.
- Få havens rum til at udgøre en smuk samlet helhed med et fint forløb.
- Skær ned på mængden af vedligeholdelseskrævende planter.

Familien Leick har nu modtaget præmien: en haveplan tegnet af Britta Vestergaard med tilhørende planteliste og 3D-visualiseringer. I artiklen her på siderne fortæller landskabsarkitekten om de virkemidler og tanker, der ligger bag.

om "rum i rum". Resultatet er en have, der ikke længe-re opleves som ét langt, smalt rum, men i stedet som tre separate rum i forlængelse af hinanden. Rummene tænkes hver især indefra, så de bliver velproportionerede. Men de tænkes også som et samlet hele – et forløb, der byder på forskellige oplevelser.

Kodeordene for haven og dens inddeling er, at den skal være funktionel, hyggelig, frodig og ikke mindst nem at vedligeholde.

UDENDØRS "OPHOLDSSTUE"

I den del af haven, der er mest solfyldt, etableres en hygge-krog. Her kan Signe og Kasper sidde i de bløde puder og nyde solens stråler en sen eftermiddag efter en lang arbejdsdag. Hyggehjørnet opbygges på et trædæk, der hæves et par trin over den øvrige have. Opbygningen giver en fornemmelse af, at man går op i sit eget lukkede opholdsrum. Et rum, der har en helt særlig stemning, nærmest som en udendørs "opholdsstue" med bløde træplanker som gulv, møbler og masser af grønne planter.

Trædækket indrettes med en faststøbt udendørs hjørnesofa. Det faststøbte siddemøbel med trælameller er en god løsning til den lille have, da familien ikke har så meget opbevaringsplads. I stedet for at flytte tunge møbler ud og ind hvert år, kan de nu nøjes med at tage et par puder under armen, når de skal ud i haven.

Ved at placere siddekrogen op ad naboens solopvarmede sydvendte murstensgavl, udnyttes den akkumulerede varme i muren. Det er dels behageligt at sidde med en mur "i ryggen", men strålevarmen betyder også, at man kan holde til at sidde ude lidt længere om aftenen end ellers.

Tanken er, at muren skal afrenses for at få de fine changerende farver frem i de gamle mursten igen. Farverne i de gamle sten strækker sig fra lys okker til varm orange, rød og sort – et smukt islæt, der giver stedet karakter og fortæller en historie.

Oven over sofabjørnet udspændes en sejldug for at give skygge for solen i dagstimerne. Sejlet skærmer også af for duggen og er dermed med til at forlænge de lyse sommeraftener. Det hvide lærred virker nærmest som et lille tag, der gør det muligt at overnatte udendørs, hvis man skulle få lyst til dét. Møblelementet med sofa og bord suppleres ganske enkelt med et par ekstra borde, hvorpå der lægges madrasser – og så har man på en nem måde transformeret rummet til et udendørs puderum!

På havens mest solfyldte sted indrettes en "udendørs dagligstue" med fastmuret hjørnesofa. Her kan man sidde og slappe af i bløde puder og i skyggen af en udspændt sejldug. (3D-visualisering.)

MINI-JUNGLE MIDT I STORBYEN

Af hensyn til aftenens solen placeres siddehjørnet så langt mod øst som muligt. Mellem sofaen og nabohegnet etableres et plantebed med bambus for at understrege oplevelsen af at være i en mini-jungle eller et "wildness", selvom man befinder sig midt inde i storbyen. Det lidt uformelle plantevalg giver rummet et grønt, frodigt og lidt vildtvoksende udseende i kontrast til de mere stramme elementer.

Familien Leicks højt skattede krydderurter plantes i en kumme umiddelbart uden for køkkenvinduet. Her er de lette at komme til og sprede på samme tid en liflig duft ind gennem vinduet, når man står og laver mad.

UDENDØRS "KØKKEN-ALRUM"

Den udendørs "opholdsstue" adskilles fra resten af haven ved hjælp af en halvtransparent skærmvæg. På den måde kan Signe og Kasper følge med i, hvad sønnen Villads laver nede i legeområdet, mens de sidder i sofagruppen.

Det udendørs "køkken-alrum" ligger i direkte forlængelse af det indendørs køkken-alrum, så man nemt kan komme ud og udnytte de dage i hverdagen, hvor vejret er godt. Rummet er indrettet med et stort bord, der kan bruges som arbejds- eller spisebord.

Når man sidder ved spisebordet i havens køkken-alrum, får man fornemmelsen af at sidde i en lidt forsænket, farverig solgryde. Rummet afgrænses mod alle kanter af lave, støbte støttemure, der dels fungerer som siddekanter, men som også er kanter på de højbede, der omkranser haven. Højbedene etableres og fyldes med muld og surbundsjord udefra, så familien kan dyrke deres nytteplanter uden at bekymre sig om jordens beskaffenhed på den tidligere værkstedsgrund.

LEGEOMRÅDE TIL VILLADS

Legeafdelingen til Villads udformes som et fleksibelt rum, der kan indrettes på forskellig måde afhængig af alderstrin, aktu-

elle ønsker m.m. Mens Villads er lille, kan der fx sættes et børnebord op, et par stole, en sandkasse, en hoppemadrass eller en mindre rutsjebane. Efterhånden som han bliver ældre, kan disse legefaciliteter erstattes af andre mere udfordrende redskaber som fx en trampolin, en basketkurv, et bordtennisbord eller lignende.

Som supplement til legearealet etableres en klatrevæg i den sydlige ende af gårdrummet, hvor der er mere skyggefyldt. Klatrevæggen monteres på siden af et nyt mindre skur, der enten kan bruges til opbevaring eller som legehus. Skuret beklædes med sortmalede lameller i træ og integreres med en eksisterende karnap og en ny trappe til husets 1. sal.

Neden for skuret anlægges en minigræsplæne. Det grønne græs er altid et dejligt element i haven. Her kan man ligge med bare tæer i det bløde græs og hvile sig, eller der kan slås et lille telt op til Villads.

ORANGE MURE OG BLOMSTRENDE MAGNOLIETRÆER

For at give havens køkken-alrum en visuel sammenhæng på tværs af rummet opsættes tre forskudte mure modsat husets facade. To af væggene pudses og males med jernoxid i samme nuance som husets nye vægfarve, der er valgt inden for det gule farvespektrum efter ønske fra familien. Den sidste væg – den står lige ud for havedøren – pudses og males med tavlelak, så Villads kan bruge den som udendørs kridttavle.

Murenes farverige flader kommer til at stå som en fin baggrund for de blomstrende magnolietræer i foråret og vil også skabe en smuk helhed sammen med blåbærrenes rødlige løv om efteråret.

Blåbærrene er valgt som bunddække under magnolietræerne, dels fordi de får sunde bær og smager godt, og dels fordi de er forholdsvis robuste. →

PLANTELISTE

1. Storfrugtet blåbær, *Vaccinium corymbosum*, fx 'Blue Crop' og 'Berkeley' (mindst to sorter – surbund)
2. Basilikum (overdækkes evt. med glas som i mistbænk)
3. Purløg, timian, citronmelisse m.fl.
4. Gul bambus, *Murielae 'Bimbo'*
5. Bambus, *Sasa tsuboiana*
6. Elefantgræs, *Miscanthus sinensis 'Morning Light'*
7. Lampepudsergræs, *Pennisetum alopecuroides 'Hameln'* (m. forårsløg)
8. Fin tornnød, *Acaena microphylla* (bunddække)
9. Skovranke, *Clematis hybrid 'Snow Queen'*
10. Krybende benved, *Euonymus fortunei 'Emerald Gaiety'* (alternativt kan plantes hindbær)
11. Gulstribet star, *Carex morrowii 'Variegata'*

12. Trædepude, *Leptinella minima* (mellem sten)
13. Almindelig blåbær, *Vaccinium myrtillus* (surbund)
14. Kronerabarber, *Rheum palmatum var. tanguticum* (eller almindelig rabarber)
15. Kæmpestenbræk, *Bergenia 'Silberlicht'* (hvid)
16. Klatrehortensia, *Hydrangea anomala subsp. petiolaris*
17. Morgenstjernestar, *Carex grayi*
18. Daglili, *Hemerocallis 'Schnickel Fritz'* (hvid)
19. Grå blåaks, *Sesleria nitida*

- A: Pilebladet pære, *Pyrus salicifolia* (størrelse styres ved klipning)
 B: Åkandemagnolia, *Magnolia sieboldii*
 C: Æbletræ, fx 'Discovery' (størrelse styres ved klipning)

På en mur malet med tavlelak kan sønnen Villads, på tre år, slippe sine kreative kræfter løs. (3D-visualisering.)

Lave bambusplanter kombineret med sortmalede bambus- eller stålstænger skaber kontrast til de hvide trælameller i hjørnesofæen. (3D-visualisering.)

PLANTERNE: FRODIGE OG LETTE AT HOLDE

Plantesammensætningen er generelt valgt ud fra et kriterium om, at den skal være smuk og frodig, men også forholdsvis vedligeholdelsesvenlig og kunne tåle drengebørns "kreative" leg.

Til den mørke del af haven, er der valgt nogle forholdsvis nemme og hårdføre planter med store, smukke blade. I overgangen plantes rabarber, dels på grund af bladenes frodige løv, men også fordi de første kan høstes og spises i det allertidligste forår. Tanken er, at beplantningen i den mørke del af haven gerne må være lidt "grøftekantsagtig" og vild, så den kommer til at stå som kontrast til det sorte skur.

Hvis tiden og lystene senere skulle melde sig til fx at eksperimenterer med flere blomster, vil det altid være en mulighed at udskifte indholdet og sammensætningen i de enkelte bede. Det væsentligste er, at havens rammer er så stærke, at den ikke mister sin overordnede struktur og karakter, selvom planterne ændres.

Denne del af gården foreslår landskabsarkitekten forvandlet til en "udendørs dagligstue". (Foto som gårdmiljøet ser ud i dag.)

GRØN LOMME BIDRAGER TIL BYENS FAUNA

For en by som København er det vigtigt at have mange grønne "lommer", så insekter og fugle kan overleve. Planterne er derfor af stor betydning i en have som denne. De bidrager ikke bare positivt til beboernes velvære og oplevelse af naturens processer, men også til byens fauna.

Men planter kræver vand og næring, og derfor foreslår haveplanen at etablere et støbt kar til regnvand. Regnvands-reservoiret placeres ved et tagedløb neden for en karnap på første sal og fyldes løbende med regnvand fra taget. Hermed kan familien vande deres have, så den bliver en frodig oase, uden at drikkevandssystemet belastes unødigt. ■

Britta Vestergaard er uddannet på arkitektskolen i Århus. Hun har mange års erfaring fra flere større tegnestuer og driver i dag tegnestuen Arcvision (www.arcvision.dk).